

Innst. S. nr. 267

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument nr. 8:57 (2008–2009)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie, Jan Tore Sanner og Torbjørn Røe Isaksen om klarere krav – økt toleranse

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å:

1. utvide antall norsktimer fra 250 til 500 i INTRO-programmet.
2. gi tilbud om gratis barnehageplass mens foreldrene er på introduksjonskurs.
3. innføre obligatorisk oppmøte til 4-årskontroll. Manglende oppmøte bør sanksjoneres med trekk i stønader.
4. utvide tilbudet om språkkartlegging til alle 4-åringer og gi barn/foreldre tilbud om oppfølging på et tidlig stadium dersom språkkartleggingen viser at det er nødvendig.
5. legge økt vekt på en skole med kunnskap og kvalitet, og som stiller høye krav til alle elever, uavhengig av bakgrunn.
6. styrke arbeidet med språkopplæring av førskolebarn ved å innføre omreisende språkpedagoger som iverksetter språkstimulerende tiltak.
7. åpne for at det blir gitt bekymringsmelding til barnevernet dersom foreldre med varig opphold ikke sørger for at barn lærer norsk.
8. utvikle ordningen med læreplan i norsk som andrespråk. Det bør settes de samme mål for alle barns norskferdigheter uansett bakgrunn.
9. innføre tilbud om gratis leksehjelp for alle barn.
10. gi tilbud om sommerskole.
11. ta initiativ i fylkene slik at alle videregående skoler har samtaler med elever og foreldre før skolestart. I samtalen fastsettes elevens ambisjoner og målsettinger, og det avtales i hvilken grad foreldrene kan bidra for å nå målene.
12. øke bruken av tolketjenester. Barna skal ikke være foreldrenes tolker.
13. ha tiltak for å få flere med minoritetsbakgrunn til å velge pedagogyrker.
14. utvikle ordningen med Migranorsk (internettbasert norskopplæring).
15. vurdere å utvikle et kompetansedokument som viser den formal- og realkompetanse vedkommende har.
16. innføre aktivitetsplikt for de som mottar stønad og som er i stand til å være i aktivitet.
17. at Nav lokalt sammen med arbeidsgiverne skal sette inn tiltak for å heve kompetanse til de som nå er i arbeidslivet, slik at de ikke blir taperne når arbeidsmarkedet snur.
18. stimulere gründerlysten. Skreddersy opplæring og tiltak spesielt mot innvandrere.
19. utvide "Ny-sjanse"-programmet til å gjelde hele landet.
20. at lokale tillitsvalgte tar initiativet til en debatt i næringslivet om holdninger til arbeidstakere med minoritetsbakgrunn.
21. innføre trygdeordninger som stimulerer til arbeid.
22. åpne for at alle frivillige foreninger som jobber med integrering skal kunne få støtte, ikke bare innvandringsorganisasjoner.
23. innføre opplæringsprogram for innvandrere i forlengelsen av introduksjonsordningen, der disse etter norsk-, samfunns- og arbeidslivsopplæring kan fortsette direkte inn i opplæring som for eksempel helsefagarbeidere."

2. KOMITEENS MERKNADER

2.1 Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Tore Hagebakken, Saera Khan, Inger Løite, Tom Strømstad Olsen og Arild Stokkan-Grande, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen, Åge Starheim og Ib Thomsen, fra Høyre, Kari Lise Holmberg og Bent Høie, fra Sosialistisk Venstreparti, Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Anna Ceselie Brustad Moe, og fra Venstre, Vera Lysklætt, viser til at Dokument nr. 8:57 (2008–2009) ble sendt til arbeids- og inkluderingsminister Dag Terje Andersen til uttalelse 24. mars 2009. Svaret fra arbeids- og inkluderingsministeren 28. april 2009 er vedlagt innstillingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at forslagsstillerne har foreslått 23 tiltak som skal tydeliggjøre krav og øke toleranse i integreringspolitikken. Flertallet er enig med forslagsstillerne i at toleranse og like rettigheter er viktige verdier i Norge og at disse verdiene er desto viktigere når mangfoldet av nordmenn øker. Flertallet viser til at norsk integreringspolitikk i stor grad har vært vellykket, men vil understreke at vi også har utfordringer med å integrere innvandrere og minoriteter. Flertallet mener det er avgjørende for en vellykket integrering at innvandrere lærer seg godt norsk og får opplæring i det norske samfunnsystemet. Flertallet er derfor glad for at et utvalg nå skal se på opplæringstilbudet til minoritetsspråklige barn, unge og voksne. Å beherske norsk språk er helt avgjørende for å kunne delta i samfunnet på en aktiv og positiv måte.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til sine merknader i innstillingen og foreslår at representantforslaget vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er fornøyd med at flere partier i det politiske Norge begynner å se behovet for å ta i bruk flere virkemidler for å skape en god integreringspolitikk. Disse medlemmer viser til de 23 forslagene som fremkommer i dokumentet og er i stor grad fornøyd med mange av tiltakene og intensjonene bak forslagene, nemlig å sette klarere krav og fremme økt toleranse. Disse medlemmer er derimot særdeles uenig i at norsk integrering har vært vellykket og

ønsker å rette fokus på de store utfordringene med segregerte innvandringsmiljøer, stadige tilfeller av tvangsekteskap og brutal, kvinnelig omskjæring samt en overrepresentasjon i statistikken rundt manglende arbeidsdeltakelse og mottak av sosiale stønader.

2.2 Språk- og samfunnsopplæring, utdanning og tiltak i skolen

Komiteen viser til at introduksjonsloven fra 2003 har vært et viktig integreringspolitisk verktøy. Lovens formål er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i det norske samfunnet. Komiteen viser videre til at introduksjonsloven gir personer mellom 16 og 55 år som fikk førstegangstillatelse som danner grunnlag for bosettingstillatelse etter 1. september 2005, en rett og/eller plikt til 300 timer opplæring i norsk og samfunnskunnskap, og at de som har rett til gratis opplæring kan få inntil 2700 timer utover de første 300 timene. Komiteen er enig med forslagsstillerne, jf. forslag 1, i at denne retten og plikten bør utvides og viser til at arbeids- og inkluderingsministeren i sitt svar til komiteen 28. april 2009 varsler at Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med en odelstingsproposisjon med forslag til endringer i introduksjonsloven som øker timetallet til 600.

Dokumentets forslag 2 gjelder tilbud om gratis barnehageplass mens foreldrene er på introduksjonskurs.

Komiteen vil understreke at introduksjonsprogrammet som ble innført i 2003 var en viktig integreringspolitisk satsing som bør benyttes av flest mulig. Komiteen har registrert at implementeringen av ordningen ble evaluert i 2007 og det i denne evalueringen ikke kommer fram opplysninger om at mangel på barnehageplass er et hinder for oppstart i introduksjonsprogrammet for den enkelte deltaker.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, mener likevel at det ikke er grunn til å se bort fra at tilbud om gratis barnehageplass ville kunne føre til at flere, særlig kvinner, deltar på introduksjonskurs.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, er glad for at arbeids- og inkluderingsministeren vil følge utviklingen på dette området nøye, og mener det er nødvendig med mer kunnskap om et tilbud om gratis barnehageplass eller plass til redusert pris ville kunne bety at flere deltar i ordningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er imot all forskjellsbehandling på bakgrunn av kjønn, alder, religion eller etnisk bakgrunn og derfor sterkt kritiske til dokumentets forslag nr. 2. Forslaget skiller mellom etniske nordmenn og mennesker med innvandringsbakgrunn når foreldre på introduksjonskurs gis rett til gratis barnehageplass.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti vil understreke behovet for å gi tilbud om gratis plass i barnehage eller annen type barnepass i kombinasjon med introduksjonskurset eller andre typer språkopplæringstiltak. Dersom tilbudet skal benyttes vil det imidlertid være viktig at det ikke medfølger at kontantstøtten faller bort.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å gi tilbud om gratis barnehageplass mens foreldre er på introduksjonskurs."

Videre i dokumentet foreslås det i forslag 4 å utvikle ordningen med Migranorsk. Ikke alle faller inn under introduksjonsloven og komiteen mener det er viktig også å styrke andre norskopplæringstiltak og at det utvikles relevante undervisnings- og læringsmaterieell for opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Forslagsstillerne foreslår videre å utvikle et kompetansedokument som viser den formal- og realkompetanse vedkommende har. Komiteen ser at det er en utfordring å godkjenne utdanningen til søkere som har mangelfull dokumentasjon. Komiteen viser for øvrig til brevet til komiteen fra arbeids- og inkluderingsminister Dag Terje Andersen av 28. april 2009 på dette punktet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å utvikle ordningen med Migranorsk (internettbasert opplæring)."

Å beherske norsk ved skolestart er avgjørende for å integreres i den norske skolen. Kartlegging av språkkompetanse til førskolebarn er derfor viktig. Komiteen mener helsestasjonene gjør en viktig jobb i arbeidet med å kartlegge 4-åringers språkkunnskaper og viser til at 96 pst. av de som blir innkalt møter til 4-årskontroll.

Komiteen er glad for at det store flertallet benytter seg av dette tilbudet, men mener det er viktig å følge opp den gruppen som ikke møter til 4-årskontroll.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, kan imidlertid ikke se at obligatorisk oppmøte med påfølgende sanksjoner, slik forslagsstillerne ønsker, vil være den rette måten å oppnå kontakt med foreldrene til disse 4-åringene. Flertallet mener innføring av tvang og sanksjoner vil kunne skade samspillet og tilliten mellom helsestasjonene og foreldrene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å innføre obligatorisk oppmøte til 4-års kontroll. Manglende oppmøte bør sanksjoneres med trekk i stønader."

Komiteen viser til at språkkartlegging er en del av 4-årskontrollen på alle landets helsestasjoner og at det i stor grad gjennomføres tiltak i kommunene/bydelene for å kartlegge barns språklige utvikling. Komiteen er tilfreds med at Arbeids- og inkluderingsdepartementene har gjennomført en forsøksordning med bruk av verktøyet Språk4 og har registrert at evalueringene er positive.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser for øvrig til brevet til komiteen fra arbeids- og inkluderingsminister Dag Terje Andersen av 28. april 2009.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter dokumentets forslag nr. 4 om å utvide tilbudet om språkkartlegging og gi foreldre et tilbud om oppfølging på et tidlig stadium dersom dette er nødvendig. Disse medlemmer mener også at dersom foreldre takker nei til om språkopplæring og barnet ved skolestart ikke har egnede norskkunnskaper skal dette regnes som omsorgssvikt og barnevernet skal kobles inn.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre forventer at verktøyet Språk4 nå vil tas i bruk ved alle landets helsestasjoner.

Disse medlemmer mener tiden er overmoden for å ta i bruk dette verktøyet og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å utvide tilbudet om språkkartlegging til alle 4-åringer og gi barn/foreldre tilbud om oppfølging på et tidlig stadium dersom språkkartleggingen viser at det er nødvendig."

Komiteen mener alle barn må sikres tilfredsstillende opplæring i norsk språk, uansett etnisk bakgrunn. Det er derfor viktig at barn som ikke kan kommunisere på norsk ved 4 års alder, må få språkopplæring for å sikre en skolestart med like muligheter. Komiteen viser til at svært mange kommuner/bydeler har tiltak for språkstimulering av barn i førskolealder og at Oslo kommune fra høsten 2005 til sommeren 2007 gjennomførte et prosjekt med ambulerende pedagoger som ga tilbud om språkstimulering til 4- og 5-åringer som ikke hadde barnehageplass. Komiteen registrerer at Fafos evaluering av prosjektet viser at de barna som deltok i prosjektet hadde et språklig utbytte av tilbudet, og at det for mange familier var et godt tilpasset tilbud ut fra deres livssituasjon.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å styrke arbeidet med språkopplæring av førskolebarn ved å innføre en ordning med omreisende språkpedagoger som iverksetter språkstimulerende tiltak."

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at for mange innvandrere er de første årene i Norge tøffe. Det er mye å sette seg inn i, og uten å ha lært seg helt hvordan det norske systemet fungerer kan det være vanskelig å finne fram. Det å møtes ansikt til ansikt skaper større tillit til kommunens representant enn et brev i postkassa. Dette medlem ønsker seg derfor en noe bredere ordning enn omreisende språkpedagoger og mener at oppsøkende integreringskonsulenter i kommunene vil kunne hjelpe til å opplyse om hvem, hva og hvor når det gjelder språkopplæring, helsekontroller og barnehage. Møtet med det ukjente er alltid lettere dersom du har følge på veien og personlig kontakt kan bidra til gjensidig tillit og respekt mellom majoritet og minoritet.

Komiteen mener det er viktig at foreldre som oppdrar sine barn i Norge sørger for at barna lærer norsk. Komiteen er enig med forslagsstillerne i at manglende norskopplæring er alvorlig og at offentlige myndigheter må komme i dialog med foreldrene til disse barna. Komiteen viser til at lov om barneverntjenester pålegger offentlige myndigheter av eget tiltak å gi opplysninger til kommunens barne-

verntjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker.

Komiteen viser til at å holde et barn utenfor det norske samfunnet for eksempel i forhold til språkopplæring, vil være ett moment som kan inngå i den konkrete og helhetlige vurderingen av om barnet er i en slik situasjon at opplysningsplikten inntreffer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det bør utformes retningslinjer som klargjør at manglende språkopplæring er et slikt moment som offentlige myndigheter må vurdere i forhold til bekymringsmelding til barnevernet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen åpne for at det blir gitt bekymringsmelding til barnevernet dersom foreldre med varig opphold ikke sørger for at barn lærer norsk."

Komiteen er enig med forslagsstillerne i at en god skole er den beste veien til et mer likestilt samfunn, jf. forslag 5. Den som får med seg en god utdanning, har alle muligheter til å klare seg i arbeidsmarkedet. Komiteen mener derfor at en god skole med kunnskap og kvalitet er det mest effektive virkemiddelet i arbeidet mot segregering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge økt vekt på en skole med kunnskap og kvalitet, og som stiller høye krav til alle elever, uavhengig av bakgrunn."

Komiteen mener skolen er samfunnets viktigste fellesarena for læring av kunnskaper, grunnleggende ferdigheter og holdninger. Den gode skole vektlegger lærelyst og mestring, og arbeider ut fra et bredt kompetansesyn og dannelsingsmandat. Skolens viktigste oppgave er læring.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil derfor styrke skolens fokus på kunnskap og grunnleggende ferdigheter som er viktige for å gi barn og unge bærekraftig ballast for å mestre utfordringer i samfunnet og i sitt eget liv.

Samtidig er det avgjørende at skolen i tillegg til å utdanne også skal danne elevene til gangs mennesker. Skolens arbeid står i et livslangt læringsperspektiv, hvor også skapende aktivitet, kreativ utfoldelse og sosial, kulturell og etisk kompetanse er avgjørende elementer.

Forslagsstillerne foreslår i forslag 8 å avvikle ordningen med læreplan i norsk som andrespråk. Komiteen viser til at ordningen med læreplan i norsk som andrespråk i hovedsak er avviklet i grunnskolen og at den vil bli avviklet i videregående skole i løpet av 2 år. Komiteen viser videre til behandlingen av Ot.prp. nr. 55 (2008–2009) hvor det foreslås å gi kommunene og fylkeskommunene plikt til å kartlegge minoritetspråklige elevers norskerferdigheter.

Komiteen er enig i at norsk er en viktig nøkkel til integrering og mener at norskopplæring må prioriteres i skolen, blant annet for å gi økt innsikt om det norske samfunnet.

Komiteen mener at det må satses på intensiv norskopplæring i skolen og at de frivillige tilbudene for gratis leksehjelp må styrkes slik at det legges til rette for at flere får tilbud om leksehjelp.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser i den forbindelse til prosjekter som er igangsatt ved 34 skoler hvor utvidet timetall i blant annet norsk og leksehjelp inngikk. Flertallet er tilfreds med at Regjeringen vil fortsette arbeidet med helhetlig skoledag hvor elementet leksehjelp er inkludert.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre ønsker ikke å pålegge alle skoler å innføre gratis leksehjelp slik dagens finansieringssystem er utformet. Disse medlemmer mener at leksehjelp er nyttig og fremmer kunnskap hos elevene og vil på den bakgrunn oppfordre kommunene til å legge til rette for leksehjelp der det er forsvarlig og hensiktsmessig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, mener det vil være en fordel om det ble undervist i morsmål som andre fremmedspråk av morsmållærere med pedagogisk kompetanse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å avvikle ordningen med læreplan i norsk som andrespråk. Det bør settes de samme mål for alle barns norskerferdigheter uansett bakgrunn."

Komiteens medlemmer fra Høyre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å innføre gratis leksehjelp for alle barn."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, er enig med forslagsstillerne i at det må innføres tiltak for å få flere med minoritetsbakgrunn til å velge pedagogyrker.

Flertallet merker seg at Kunnskapsdepartementet har satt i verk flere tiltak for å øke oppslutningen om pedagogiske yrker blant minoritetsbefolkningen blant annet i Strategi for rekruttering av førskolelærere til barnehage (2007–2008) og gjennom stipendordninger til tospråklige lærere.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen iverksette tiltak for å få flere med minoritetsbakgrunn til å velge pedagogyrker."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker å legge til rette for at flere mennesker skal velge pedagogyrker og andre yrker som krever høyere utdanning. Disse medlemmer vil likevel ikke gi særbehandling til en eller flere etniske grupper da dette er forskjellsbehandling som disse medlemmer på et prinsipielt grunnlag er imot. Det er disse medlemmers oppfatning at alle lærere med tospråklig kompetanse må belønnes gjennom Kunnskapsdepartementets stipendordning og tar et forbehold om at stipendordningene ikke er særlig rettet mot tospråklige minoritetsgrupper.

Forslag 10 gjelder tilbud om sommerskole. Komiteen har registrert at et tilbud om sommerskole har vært vellykket i Oslo, men stiller seg tvilende til om det er behov for å pålegge alle kommuner i landet å tilby sommerskole.

Komiteen ønsker ikke å pålegge alle kommuner å innføre sommerskole. Komiteen mener imidlertid at sommerskole kan være et nyttig virkemiddel for å styrke elevers ferdigheter, og vil på den bakgrunn oppfordre kommunene til å legge til rette for det der det kan være hensiktsmessig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre vil derfor fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen bidra til at flere kommuner gir et tilbud om sommerskole."

Forslag 11 gjelder pålegg om samtaler mellom videregående skoler og elever og foreldre før skolestart. Komiteen mener det er viktig å gjennomføre tiltak som kan forhindre frafall i den videregående skolen og viser til at overgangen mellom de ulike utdanningstrinnene er for mange unødvendig stor, og valgene hver enkelt elev gjør er ofte for lite gjennomtenkte. Avbrutte utdanningsløp koster hvert år samfunnet store summer, og innebærer vesentlige menneskelige omkostninger.

Komiteen vil videre peke på at FUG (Foreldreutvalget for Grunnskolen) fra 1. januar 2009, har fått utvidet sitt mandat til også å gjelde for 1. klasse i videregående skole. Målet er å gjøre foreldrene bedre rustet til å være gode samarbeidspartnere for ungdommene i en periode da de skal ta mange valg. FUG har også utarbeidet veiledningsmaterieell for samtaler med foreldre og elever.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen ta initiativ i fylkene slik at alle videregående skoler har samtaler med elever og foreldre før skolestart. I samtalen fastsettes elevens ambisjoner og målsettinger, og det avtales i hvilken grad foreldrene kan bidra for å nå målene."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre mener det er svært viktig med et godt samarbeid mellom hjem og videregående skole. Dette samarbeidet kan med fordel forsterkes. Flertallet mener imidlertid at det foreslåtte tiltaket i forslag 11 ikke er praktisk mulig å gjennomføre før skolestart. Flertallet viser til den korte tiden mellom at opptaket er klart, og skolestart.

Komiteen vil også påpeke at rådgivningstjenesten på ungdomskolen må ha et sterkt fokus på utfordringer og problematikken rundt grupper som er høyt representert på dropout-statistikken.

Komiteen mener også det vil være viktig å øke bruken av tolketjenester, slik forslagsstillerne foreslår i forslag 12. Utfordringene i dag er å sikre at vi har tilstrekkelig kvalifiserte tolker til å dekke behovet i offentlig sektor. Komiteen understreker at barn

ikke må brukes som tolk i de tilfellene hvor det offentlige har et ansvar for at det må brukes tolk.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen øke bruken av tolketjenester. Barna skal ikke være foreldrenes tolker."

Forslag 23 gjelder opplæringsprogram i forlengelse av introduksjonsordningen. Komiteen viser til at rett og plikt til norsk- og samfunnsopplæring har vært effektivt og at evalueringer av ordningen viser at 6 av 10 deltakere i introduksjonsprogrammet går ut i arbeid eller utdanning.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener tallene viser at integreringen er på rett vei, men at det må gjøres mer for de som verken går ut i jobb eller utdanning etter endt program.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen innføre opplæringsprogram for innvandrere i forlengelsen av introduksjonsordningen, der disse etter norsk-, samfunns- og arbeidslivsopplæring kan fortsette direkte inn i opplæring som for eksempel helsefagarbeidere."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er sterkt kritisk til dagens innvandrings- og integreringspolitikk og må slå fast at det dessverre ikke har vist den fremgang man hadde ønsket og håpet. Disse medlemmer mener det må gjøres mye mer med den hensikt å skape en bærekraftig og god integreringspolitikk som kan få flere av deltakerne i introduksjonsprogrammet ut i jobb eller utdanning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener det er viktig at realkompetanse og yrkesprøving videreutvikles. Disse medlemmer mener det bør vurderes om myndighetene kan utarbeide en form for "kompetansedokument" som kan gi et generelt bilde av hva vedkommende besitter av kompetanse, både formalkompetanse og realkompetanse.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å vurdere å utvikle et kompetansedokument som viser den formalkompetanse og realkompetanse vedkommende har."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener gode ferdigheter i norsk er en viktig forutsetning for en bred deltakelse i samfunnet, og ikke minst i arbeidslivet. En rettighets- og pliktfasting av opplæringen i norsk og samfunnskunnskap understreker på den ene siden myndighetens ansvar for å tilby slik opplæring, og på den andre siden den enkeltes ansvar for å lære seg norsk og sette seg inn i norske samfunnsforhold. Den individuelle rettighetsfastingen styrker den enkeltes rettsstilling og sikrer likebehandling og forutberegnelighet. Flertallet viser til at Regjeringen signaliserer at den vil sende et forslag på høring hvor målsettingen er å innføre et krav om bestått Statsborgerprøve før innvilgelse av statsborgerskap gis.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener vellykket integrering bygger på gjensidighet i plikter og rettigheter, kommunikasjon, anerkjennelse og respekt for hverandre som mennesker. Det å bli fullverdig medlem av det norske samfunnet som statsborger innebærer både rettigheter og plikter. Det stiller krav til den enkelte, men det krever også at samfunnet godtar nye statsborgere.

De som får norsk statsborgerskap har bodd i Norge i flere år. Da må samfunnet forvente at de i løpet av denne perioden har tilegnet seg et kunnskapsnivå om både språk, verdier og samfunnsforhold. For å understreke forventningen om dette ønsker disse medlemmer å innføre en obligatorisk språk- og kunnskapstest for alle som søker statsborgerskap, men med unntaksordninger for personer med spesielle behov. Statsborgerskapet overleveres ved en seremoni når testen er bestått.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil berømme partiet Høyre og støtter forslaget om å innføre obligatorisk språk- og kunnskapstest for alle som søker statsborgerskap, samt etablere en obligatorisk seremoni når testen er bestått. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets forslag til ny utlendingslov hvor dette er tidligere foreslått. Disse medlemmer vil også bemerke at Fremskrittspartiets representanter sto alene om å støtte disse forslagene den gang.

Disse medlemmer er særdeles tilfreds med at de rød-grønne partiene snur helt om og nå står inne for en politikk Fremskrittspartiet lenge har ønsket. Disse medlemmer viser i den forbindelse til Innst. O. nr. 86 (2004–2005) og Innst. O. nr. 42 (2006–2007) Disse medlemmer tok her til orde, ikke bare for en statsborgerskapsprøve, men selvfølgelig også for en bestått statsborgerskapsprøve.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å innføre obligatorisk språk – og kunnskapstest for alle som søker statsborgerskap, og at det etableres en obligatorisk seremoni når testen er bestått."

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre er enig i at gode ferdigheter i norsk er en viktig forutsetning for bred deltakelse i samfunn og arbeidsliv. Klart definerte rettigheter og plikter er viktig for å få til god integrering. Dette medlem registrerer Regjeringens signal om å sende et forslag på høring hvor målsettingen er å innføre et krav om bestått statsborgerskapsprøve før innvilgelse av statsborgerskap, og vil ta stilling til saken når den blir forelagt Stortinget. Målet med en eventuell statsborgerskapsprøve må være å få til bedre integrering og et positivt samfunnsengasjement. Da må en slik prøve være utformet på en måte som bidrar til at disse målene oppnås.

2.3 Helse- og sosialfaglige integreringstiltak

Når det gjelder forslag 16 og 21 om å innføre en aktivitetsplikt for de som mottar stønad og som er i stand til å være i aktivitet og trygdeordninger som stimulerer til arbeid, vil komiteen vise til Stortingets behandling av Ot.prp. nr. 4 (2008–2009) om arbeidsavklaringspenger, arbeidsevnevurderinger og aktivitetsplaner og Dokument nr. 8:6 (2008–2009) om å innføre aktivitetsplikt for mennesker som mottar økonomisk sosialhjelp. Komiteen viser også til innføring av kvalifiseringsprogrammet og bakgrunnen for dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen innføre aktivitetsplikt for de som mottar stønad og som er i stand til å være i aktivitet."

"Stortinget ber Regjeringen innføre trygdeordninger som stimulerer til arbeid."

Komiteen viser videre til forslag 17 om at Nav lokalt sammen med arbeidsgiverne skal sette inn tiltak for å heve kompetanse til de som nå er i arbeid, og understreker at Nav i dag kan tilby ulike former for opplæring til ansatte som er i en utsatt arbeidssituasjon. Komiteen er enig med forslagsstillerne i at det er viktig at slike tiltak settes i verk, særlig i forbindelse med at ledigheten øker.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på at Arbeids- og velferdsetaten i dag kan tilby ulike former for opplæring til ansatte som er i en utsatt arbeidssituasjon slik at de kan bli i stand til å beholde arbeidet. Flertallet viser også til styrkingen som er foretatt av arbeidsmarkedstiltak gjennom både Nasjonalbudsjettet for 2009, tiltakspakken i januar 2009, samt Revidert nasjonalbudsjett for 2009. Dette vil bringe tiltaksnivået opp mot 75 000 plasser i 2009.

Komiteens medlemmer fra Høyre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om at Nav lokalt sammen med arbeidsgivere skal sette inn tiltak for å heve kompetanse til de som nå er i arbeidslivet, slik at de ikke blir taperne når arbeidsmarkedet snur."

Forslag 19 gjelder utvidelse av "Ny-sjanse"-programmet. Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er enig med forslagsstillerne i at dette har vært et vellykket program og at det bør utvides fram til alle kommuner har fått etablert et Nav-kontor som gir tilbud til deltakelse i kvalifiseringsprogrammet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er enig i at dette har vært et vellykket program og viser til at kvalifiseringsprogrammet, som når de samme målgruppene, vil være tilgjengelig i alle kommuner i løpet av 2010. Flertallet vil peke på at kvalifiseringsprogrammet er bygget på grunnprinsippene fra introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere, og således vil treffe målgruppene for "Ny Sjanse" på en god måte.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre støtter dokumentets forslag nr. 19 om å utvide "Ny-sjanse"-programmet. Disse medlemmer vil vise til Oslos bystyremelding nr. 1/2007 – Aktiviseringsmeldingen og ønsker å trekke frem de gode resultatene ved å kreve oppmøteplikt og aktiviseringsplikt ved mottak av sosiale ytelser.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å utvide "Ny-sjanse"-programmet til å gjelde hele landet."

2.4 Integrering i næringslivet og frivillighet

Forslagsstillerne foreslår i forslag 18 å stimulere gründerlysten og skreddersy opplæring og tiltak spesielt mot innvandrere. Komiteen viser til at enkelte grupper av innvandrere kan ha særlige utfordringer når de skal etablere egen bedrift og at det i dag finnes målrettede tilbud som tar hensyn til denne gruppens behov.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til den forsøksvirksomheten som nå foregår for å få mer kunnskap om tilrettelegging for etablering og vil avvente resultatet av dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er en positiv tanke å iverksette tiltak som kan stimulere gründerlysten. Disse medlemmer vil likevel ikke støtte et forslag som innebærer forskjellsbehandling etter etnisk bakgrunn som forslaget tar til orde for ved å bare støtte gründerlyst hos innvandrere.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er enig med forslagsstillerne i at det må settes i verk tiltak som kan stimulere gründerlyst hos innvandrere.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å etablere ordninger som stimulerer gründerlysten og skreddersy opplæring og tiltak spesielt mot innvandrere."

I forslag 20 tar forslagsstillerne til orde for en debatt i næringslivet om holdninger til arbeidstakere med minoritetsbakgrunn. Komiteen viser til at integrering ikke bare er et offentlig ansvar, men at integrering også handler om at frivillige organisasjoner, arbeidsgiverorganisasjoner, fagforeninger og tillitsvalgte engasjerer seg. Komiteen viser til svarbrevet fra arbeids- og inkluderingsminister Dag Terje Andersen der det redegjøres for tiltak og initiativ for å inkludere personer med innvandrerbakgrunn i arbeidslivet.

Komiteens medlemmer fra Høyre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen samarbeide med arbeidslivets organisasjoner for at lokale tillitsvalgte skal ta initiativ til en debatt i næringslivet om holdninger til arbeidstakere med minoritetsbakgrunn."

Komiteen viser også til svarbrevet når det gjelder forslag 22 om frivillige organisasjoner som jobber med integrering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener at integreringsarbeidet hadde vært tjent med at den offentlige støtten over kap. 651 post 71 hadde blitt dreid fra støtte til innvandrersorganisasjoner basert på opprinnelsesland, til støtte til hele spekteret av frivillige organisasjoner som ønsker å jobbe med integreringsarbeid i lokalmiljøene. Siden representantforslaget ble fremmet har det også igjen fremkommet uryddighet i forhold til hvordan innvandrersorganisasjoner har forvaltet offentlige midler. Disse medlemmer mener det også er behov for en god kontroll med hvordan pengene brukes av organisasjonene.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag som alternativ til det opprinnelige forslag nummer 22 i representantforslaget:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere å dreie støtten over kap. 651 post 71 fra innvandrersorganisasjoner basert på opprinnelsesland, til frivillige organisasjoner som jobber med integreringsarbeid i lokalmiljøene. Det må også igangsettes et nytt kontrollarbeid med bruken av pengene som er gitt over posten."

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen om å utvikle ordningen med Migranorsk (internettbasert opplæring).

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen om å utvide tilbudet om språkkartlegging til alle 4-åringer og gi barn/foreldre tilbud om oppfølging på et tidlig stadium dersom språkkartleggingen viser at det er nødvendig.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre:

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen om å styrke arbeidet med språkopplæring av førskolebarn ved å innføre en ordning med omreisende språkpedagoger som iverksetter språkstimulerende tiltak.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen legge økt vekt på en skole med kunnskap og kvalitet, og som stiller høye krav til alle elever, uavhengig av bakgrunn.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen bidra til at flere kommuner gir et tilbud om sommerskole.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen om å innføre obligatorisk oppmøte til 4-års kontroll. Manglende oppmøte bør sanksjoneres med trekk i stønader.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen åpne for at det blir gitt bekymringsmelding til barnevernet dersom foreldre med varig opphold ikke sørger for at barn lærer norsk.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen om å avvikle ordningen med læreplan i norsk som andrespråk. Det bør settes de samme mål for alle barns norskferdigheter uansett bakgrunn.

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringen ta initiativ i fylkene slik at alle videregående skoler har samtaler med elever og foreldre før skolestart. I samtalen fastsettes elevens ambisjoner og målsettinger, og det avtales i hvilken grad foreldrene kan bidra for å nå målene.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen om å vurdere å utvikle et kompetansedokument som viser den formal- og realkompetanse vedkommende har.

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen om å innføre obligatorisk språk – og kunnskapstest for alle som søker statsborgerskap, og at det etableres en obligatorisk seremoni når testen er bestått.

Forslag 12

Stortinget ber Regjeringen innføre aktivitetsplikt for de som mottar stønad og som er i stand til å være i aktivitet.

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen innføre trygdeordninger som stimulerer til arbeid.

Forslag 14

Stortinget ber Regjeringen om å utvide "Nysjans"-programmet til å gjelde hele landet.

Forslag 15

Stortinget ber Regjeringen vurdere å dreie støtten over kap. 651 post 71 fra innvandrersorganisasjoner basert på opprinnelsesland, til frivillige organisasjoner som jobber med integreringsarbeid i lokalmiljøene. Det må også igangsettes et nytt kontrollarbeid med bruken av pengene som er gitt over posten.

Forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:*Forslag 16*

Stortinget ber Regjeringen om å gi tilbud om gratis barnehageplass mens foreldre er på introduksjonskurs.

Forslag 17

Stortinget ber Regjeringen innføre opplæringsprogram for innvandrere i forlengelsen av introduksjonsordningen, der disse etter norsk-, samfunns- og arbeidslivsoplæring kan fortsette direkte inn i opplæring som for eksempel helsefagarbeidere.

Forslag fra Høyre og Kristelig Folkeparti:*Forslag 18*

Stortinget ber Regjeringen øke bruken av tolketjenester. Barna skal ikke være foreldrenes tolker.

Forslag 19

Stortinget ber Regjeringen om å etablere ordninger som stimulerer gründerlysten og skreddersyr opplæring og tiltak spesielt mot innvandrere.

Forslag fra Høyre og Venstre:*Forslag 20*

Stortinget ber Regjeringen iverksette tiltak for å få flere med minoritetsbakgrunn til å velge pedagogyrker.

Forslag fra Høyre:*Forslag 21*

Stortinget ber Regjeringen om å innføre gratis leksehjelp for alle barn.

Forslag 22

Stortinget ber Regjeringen om at Nav lokalt sammen med arbeidsgivere skal sette inn tiltak for å heve kompetanse til de som nå er i arbeidslivet, slik at de ikke blir taperne når arbeidsmarkedet snur.

Forslag 23

Stortinget ber Regjeringen samarbeide med arbeidslivets organisasjoner for at lokale tillitsvalgte skal ta initiativ til en debatt i næringslivet om holdninger til arbeidstakere med minoritetsbakgrunn.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:57 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie, Jan Tore Sanner og Torbjørn Røe Isaksen om klarere krav – økt toleranse – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 28. mai 2009

Tore Hagebakken
leder

Vera Lysklætt
ordfører

Vedlegg**Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden, datert 28. april 2009.****Vurdering av Dokument nr 8:57 (2008-2009) fra representantene Bent Høie, Jan Tore Sanner, Torbjørn Røe Isaksen - Klarere krav - økt toleranse**

Jeg viser til forslaget som ble oversendt mitt departement for vurdering 24. mars d.å. Jeg er enig med forslagsstillerne i at integreringspolitikken i stor grad er vellykket i Norge, men at innvandring også fører med seg noen utfordringer. Norskunnskaper og deltakelse i arbeidslivet er de beste virkemidlene for deltakelse og inkludering.

Nedenfor følger en vurdering av de 23 forslagene som representantene har fremsatt. Svaret er utarbeidet i samarbeid med flere departementer. Forslag 3 er vurdert av Helse- og omsorgsdepartementet, forslag 5, 6, 8-11, 13 og 15 av Kunnskapsdepartementet, forslag 7 er vurdert av Barne- og likestillingsdepartementet og forslag 18 av Nærings- og handelsdepartementet. De resterende forslagene er vurdert av Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Regjeringen er i mange tilfeller enig i intensjonene i representantenes forslag. Pågående prosesser støtter opp om flere av forslagene, disse krever derfor ikke nye vedtak. Hva Regjeringen gjør på de ulike områdene kommer jeg tilbake til under hvert enkelt forslag.

Jeg vil videre opplyse om at flere av sakene som omtales i representantforslaget vil bli grundig drøftet i et regjeringsoppnevnt utvalg som skal se på opplæringstilbudet til minoritetsspråklige barn, unge og voksne. Utvalget ledes av Sissel Østberg. Utvalget leverer en delutredning om barnehage og grunnskole mot slutten av 2009, og avgir sin endelige utredning innen 1. juni 2010.

1. Utvide antall norsktimer fra 250 til 500 i INTRO-programmet.

Personer mellom 16 og 55 år som fikk første gangs tillatelse som danner grunnlag for bosettings-tillatelse etter 1. september 2005 har i dag rett og/eller plikt til 300 timer opplæring i norsk og samfunnskunnskap. De som har rett til gratis opplæring kan få inntil 2700 timer utover de første 300 timene. Antall timer de tildeles avhenger av hvor stort deres opplæringsbehov er. For de som også omfattes av introduksjonsprogram, gis opplæring i norsk og samfunnskunnskap innenfor rammen av introduksjonsprogrammet.

Regjeringen har nylig varslet at retten og plikten til opplæring vil økes fra dagens nivå på 300 timer til 600 timer. Regjeringen vil komme tilbake til Stortin-

get med en Ot.prp. med forslag til endringer i introduksjonsloven.

2. Gi tilbud om gratis barnehageplass mens foreldrene er på introduksjonskurs.

Implementeringen av introduksjonsordningen i kommunene ble evaluert i 2007. I evalueringen kommer det ikke fram opplysninger om at mangel på barnehageplass er noe hinder for oppstart i introduksjonsprogrammet for den enkelte deltaker, eller at kostnadene er et hinder som gjør at enkelte ikke kan delta. Dette støttes av SSBs monitor for introduksjonsordningen for 2008. Denne viser at fra de landene med flest deltakere i ordningen, deltar både kvinner og menn med 90 % eller større andel.

Selv om tilbud om barnehageplass ikke er regulert i introduksjonsloven kan den enkelte kommune nå velge å tilby deltakere i introduksjonsordningen gratis barnehageplass eller plass til redusert pris. Arbeids- og inkluderingsdepartementet har ikke opplysninger om i hvilken grad dette gjøres i dag.

Stadig flere kommuner oppfyller nå kravet om full barnehagedekning. Dette kommer også barn av nyankomne innvandrere til gode. Gjennom regjeringens områdesatsing i Groruddalen og bydel Søndre Nordstrand i Oslo tilbys gratis kjernetid til alle 4- og 5 åringer. Også dette kommer barn av nyankomne innvandrere i dette området til gode. Jeg vil følge utviklingen på dette området nøye.

3. Innføre obligatorisk oppmøte til 4-årskontroll. Manglende oppmøte bør sanksjoneres med trekk i stønader.

Kommunens helsetjeneste skal omfatte helsestasjonsvirksomhet og helsetjeneste i skoler. Kommunehelsetjenesteloven gir barn rett til nødvendig helsehjelp også i form av helsekontroll i den kommunen barnet bor eller midlertidig oppholder seg, samt at foreldrene plikter å medvirke til at barnet deltar i helsekontroll. Dette innbefatter at foreldre også kan henvende seg til fastlegen for å få utført helsekontroller på sine barn, herunder fireårskontroll. 96 pst av 4-åringene møter i dag til 4-årskontroll (jf KOSTRA-tall, 2009).

Lov om pasientrettigheter skal blant annet bidra til å fremme tillitsforholdet mellom pasient og helse-tjeneste. Helsestasjonene gir foreldre og deres fireåringer tilbud om å komme til fireårskontroll på helsestasjonen. Flertallet av fireåringene møter på helsestasjonen til slik kontroll. Tillitsforholdet mellom helsestasjonene og foreldrene er viktig for at helse-

stasjonene skal kunne fylle sin rådgivnings- og veiledningsoppgave på en god måte overfor foreldrene. Ifølge helsepersonelloven skal den som yter helsehjelp i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernets side.

Innføring av obligatorisk oppmøte til fireårskontrull ville bryte med prinsippet om at helsestasjonsvirksomheten skal være et frivillig tilbud. Obligatorisk undersøkelse vil også medføre utfordringer når det gjelder å følge opp foreldre som ikke møter til fireårskontrull med sine barn. Innføring av tvang og sanksjoner vil kunne skade samspillet mellom helsestasjonene og foreldrene. Både kommunehelsetjenesteloven, helsestasjons- og skolehelsetjenesteforskriften, pasientrettighetsloven og helsepersonelloven er ment å skulle bidra til å sikre god oppfølging av blant annet barns helse og utvikling.

4. Utvide tilbudet om språkkartlegging til alle 4-åringer og gi barn/foreldre tilbud om oppfølging på et tidlig stadium dersom språkkartleggingen viser at det er nødvendig.

Språkkartlegging er allerede i dag en del av fireårskontrullen på alle landets helsestasjoner. En undersøkelse foretatt av Rambøll Management i 2008 på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet, viser at det i stor grad gjennomføres tiltak i kommunene/bydelene for at barns språklige utvikling skal kartlegges: 76 % har tiltak på helsestasjoner, 92 % har tiltak i kommunale barnehager og 75 % har tiltak i private barnehager.

Regjeringen igangsatte i 2006 en forsøksordning med bruk av verktøyet *Språk 4* for å få en mer systematisk språkkartlegging på helsestasjonene. Prøveordningen har blitt gjennomført i 3 år i 12 kommuner med stor innvandrerbefolkning. I Retningslinjer for syn, hørsel og språk for fireårskontrullen på helsestasjon blir det sagt at Språk 4 er et verktøy som *kan* brukes. I 2008 fant Rambøll Management at verktøyet allerede er i bruk i 66 % av landets kommuner. Samme år gjennomførte Oxford Research AS en evaluering av Språk 4. Evalueringen anbefaler at verktøyet tas i bruk ved alle landets helsestasjoner. Med utgangspunkt i disse rapportene vil Arbeids- og inkluderingsdepartementene vurdere hvordan man best kan følge opp de erfaringene man har gjort med dette forsøket.

Det pågår i tillegg flere utviklingstiltak i regi av Kunnskapsdepartementet.

5. Legge økt vekt på en skole med kunnskap og kvalitet, og som stiller høye krav til alle elever, uavhengig av bakgrunn.

Regjeringen har gjennom en rekke tiltak styrket kvaliteten i grunnsopplæringen. De viktigste tiltakene

er forankret i St.meld. nr. 31 (2007-2008) *Kvalitet i skolen*, som ble lagt fram før sommeren 2008.

Stortingsmeldingen tar utgangspunkt i endringene som er gjort de senere årene for å styrke kvaliteten i grunnsopplæringen, slik som innføringen av Kunnskapsløftet, nasjonalt kvalitetsvurderingssystem, kompetanseutvikling knyttet til reformen og flere timetallsutvidelser. Det skal være et godt rom for faglige skjønn og lokale tilpasninger, men i sum innevarsler meldingen en klarere nasjonal styring av skolen. For å bidra til klarere nasjonal styring av skolen foreslår meldingen tiltak på fem områder:

- Innføre obligatorisk kartlegging av leseferdigheter på 1-3 trinn i grunnskolen og obligatorisk kartleggingsprøver i regning og lesing på 1 trinn i videregående opplæring. Kartleggingen må følges opp av tiltak for dem som har behov for ekstra opplæring fra første stund. Det viktigste tiltaket er ressurser til kommunene som kompensasjon for en plikt til å gi forsterket opplæring i norsk/samisk og matematikk på 1.–4. trinn til elever som trenger det. I 2010 vil tiltaket for forsterket opplæring ha en kostnadsramme på 1 mrd. kroner.
- Etablere et varig system for etter- og videreutdanning for lærere. Videreutdanningen skal målrettes mot fagområder og tema der det nasjonalt er særlig lav faglig lærerkompetanse, og der det er særlig sterk sammenheng mellom lærernes kompetanse og elevenes ferdigheter. Det skal videre opprettes en skolelederutdanning for rektorer.
- Tiltak for å støtte kommunenes, skolenes og lærernes arbeid med gjennomføring av Kunnskapsløftet
- Justere opplæringsloven for å presisere hvordan tilpasset opplæring kan gis innenfor rammen av et fellesskap. Videre tiltak for å bedre skolenes læringsmiljø generelt og motvirke mobbing spesielt
- Forbedring av systemer for kvalitetsvurdering. Kommunene får en plikt til å utarbeide en rapport om tilstanden i sektoren. De viktigste tiltakene for kvalitetsvurdering er innføring av nasjonale prøver i lesing og regning på 9. trinn fra 2010 og et system med utvalgsprøver på ungdomstrinnet.

Forskning viser at lærere systematisk har lavere forventninger til enkelte elevgrupper, blant andre minoritetsspråklige elever og elever med lavt utdannede foreldre, basert på forutinntatte oppfatninger av foreldrene. Dette kan bidra til et unødige lavt ambisjonsnivå, og dermed til opprettholdelse av sosiale forskjeller.

6. Styrke arbeidet med språkopplæring av førskolebarn ved å innføre omreisende språkpedagoger som iverksetter språkstimulerende tiltak.

I Rambøllundersøkelsen det også refereres til under spørsmål 4, fremgår det at svært mange kommuner/bydeler har tiltak for språkstimulering av barn i førskolealder: 90 % har tiltak i kommunale barnehager, 72 % i de private barnehagene og 18 % har tiltak utenfor barnehage.

Oslo kommune fikk midler fra Kunnskapsdepartementet til å gjennomføre et prosjekt med ambulente pedagoger som ga tilbud om språkstimulering til fire- og femåringer som ikke hadde barnehageplass. Tiltaket omfattet fire bydeler i Oslo og ble gjennomført fra høsten 2005 til sommer 2007. I evalueringen av prosjektet (Fafo 2007) går det frem at de barna som har deltatt i prosjektet har hatt et språklig utbytte av tilbudet, og for mange familier har dette vært et godt tilpasset tilbud ut fra deres livssituasjon.

Regjeringen understreker i språkmeldingen at tilrettelegging av tilbud bør ta utgangspunkt i analyser av behovene i kommunene. Det bør være et utstrakt samarbeid mellom ulike tjenester og faginstanser når tilbud til barn som ikke går i barnehage skal utformes. Det er viktig å være klar over at de fleste kommuner som har egne språkstimuleringsstilbud for barn som ikke går i barnehage, har som mål at tiltaket skal føre til rekruttering til ordinære barnehager. I dag vil de aller fleste barn i alderen 1- 5 år ha barnehageplass og tiltak for språkstimulering foregår først og fremst i barnehageregion. Undersøkelser viser at særlig store kommuner med høy andel minoritetsspråklige barn på eget initiativ eller som del av nasjonale forsøk har etablert egne språkstimuleringsstilbud for barn uten barnehageplass. Det er derfor viktig at tiltak for språkutvikling først og fremst foregår i barnehageregion. Det er viktig å understreke regjeringens overordnede mål om gode, rimelige og tilgjengelige barnehageplasser for å gi alle barn *like muligheter*.

Som en generell kommentar bemerker Kunnskapsdepartementet at regjeringen skal legge fram en stortingsmelding om kvalitet i barnehagen. Meldingen vil omtale flere av de utfordringer som pekes på i Dokument 8-forslaget.

7. Åpne for at det blir gitt bekymringsmelding til barnevernet dersom foreldre med varig opphold ikke sørger for at barn lærer norsk.

Ifølge lov om barneverntjenester skal offentlige myndigheter av eget tiltak gi opplysninger til kommunens barneverntjeneste når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker. Videre gir en rekke særlover plikt til å gi opplysnin-

ger til barnevernet i slike tilfeller. Når opplysningsplikten inntrer, foreligger det ikke lenger noen taushetsplikt. Opplysningsplikten er derfor begrenset til mer alvorlige tilfeller.

Opplysningsplikten inntrer etter en konkret vurdering av forholdene rundt et bestemt barn. Bekymring knyttet til at et barn blir holdt utenfor det norske samfunnet for eksempel i forhold til språkopplæring, vil være ett moment som kan inngå i den konkrete og helhetlige vurderingen av om barnet er i en slik situasjon at opplysningsplikten inntrer.

Dersom barneverntjenesten mottar en melding som omfatter bekymring for at et barn blir holdt utenfor norskopplæring, skal barneverntjenesten gjennomgå meldingen. Dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for å sette inn tiltak etter barnevernloven, skal saken undersøkes. Barneverntjenesten må da vurdere om barnets totale omsorgssituasjon innebærer at det er grunnlag for tiltak etter barnevernloven.

8. Avvikle ordningen med læreplan i norsk som andrespråk. Det bør settes de samme mål for alle barns norskerferdigheter uansett bakgrunn.

Ordningen med læreplan i norsk som andrespråk er i hovedsak avviklet.

Fra skoleåret 2007-2008 ble det innført en ny Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Denne kan brukes både i grunnskolen og innen videregående opplæring. Opplæringen etter denne læreplanen skal fremme tilpasset opplæring i henhold til gjeldende bestemmelser i opplæringsloven og ivareta språklige minoriteters behov for særskilt norskopplæring. Skoleeier/skolen velger om den særskilte norskopplæringen skal gis etter læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter eller i form av særskilt tilpasning innenfor den ordinære læreplanen i norsk.

Det er igangsatt følgeevaluering i forbindelse med bruk av den nye læreplanen. Evalueringen går fra april 2008 til april 2011. Første delrapport ble lagt fram 1. februar 2009.

Elever både i grunnskolen og videregående opplæring med annet morsmål enn norsk og samisk har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelig kompetanse til å følge opplæring etter den ordinære læreplanen i norsk. Det følger av premissene for den særskilte norskopplæringen at læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter er en overgangsplan som bare skal nyttes til elevene er i stand til å følge opplæring etter den ordinære læreplanen i norsk. Læreplanen er nivåbasert, aldersuavhengig og gjelder for elever med ulik alder og erfaringsbakgrunn.

I tilknytning til læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter har Utdanningsdirek-

toratet laget et kartleggingsverktøy og en veileder til skolene.

I Ot.prp. 55 (2008–2009) som ble lagt fram i april er det foreslått å gi kommuner / fylkeskommuner plikt til å kartlegge minoritetsspråklige elevers norskerferdigheter.

Bruk av Læreplan i norsk som andrespråk i videregående opplæring avvikles over en to-årsperiode, og går ut ved utgangen av inneværende skoleår.

9. Innføre tilbud om gratis leksehjelp for alle barn.

Regjeringen setter leksehjelp i sammenheng med bedre læringstilbud, økt læringsutbytte og utjevning av sosiale forskjeller. Både i Soria Moria-erklæringen og i stortingsmeldinger er leksehjelp omtalt som ett av flere elementer i en utvidet og mer helhetlig skoledag. Det er i løpet av denne regjeringsperioden gjennomført Forsøk med helhetlig skoledag på 34 skoler (2006/2007) – utvidet timetall i norsk, matematikk og engelsk, leksehjelp, fysisk aktivitet og måltider inngikk i forsøket. Regjeringen vil fortsette arbeidet med utvidet og helhetlig skoledag – inkludert elementet leksehjelp.

En kartleggingsundersøkelse foretatt i 2007 viste at ca halvparten av norske skoler organiserer leksehjelpstilbud.

Prosjekt leksehjelp, der ulike leksehjelpmodeller ble utprøvd, ble gjennomført i perioden 2006-2008 og er evaluert av SINTEF. 35 prosjekter deltok. Kunnskapen vi har fått i dette prosjektet, har gitt godt grunnlag for regjeringens videre satsing.

Dersom leksehjelp skal bidra til økt læringsutbytte og utjevning av sosiale forskjeller, er det en del faktorer som må være til stede. Man må rekruttere de elevene som har størst behov, og som ofte viser seg å være de siste som kommer til et frivillig tilbud. Stigmatisering må unngås. Hvis leksehjelp oppleves som et tilbud til elever med ulike former for læringsvansker, risikerer man å støte fra seg både de faglig sterke og de mindre sterke elevene. I debatten om inkludering er det verdt å merke seg at hvis man ikke klarer å utforme tilbudet på en ikke-stigmatiserende måte, risikerer man at leksehjelp virker mot sin hensikt mht sosial utjevning. Leksehjelpen må fungere som en reell støtte til skolens kjerneaktivitet. God kobling til skolen er også viktig for å kunne rekruttere elever til leksehjelpen, uansett om leksehjelpen utføres i eller utenfor skolen. Foreldre kan bidra til å skape positive holdninger til skole og opplæring og er nøkkelatører med hensyn til å oppmuntre egne barn til å delta. Det kreves derfor god og gjensidig kontakt og tillit mellom skole, hjem og leksehjelp. Gode leksehjelpere må ha den rette kombinasjonen av fagkompetanse, didaktisk/metodisk kompetanse

og relasjonell kompetanse. Et vellykket leksehjelptilbud må legge stor vekt på det relasjonelle.

I 2009 skal det startes opp modellforsøk som bl.a. inkluderer leksehjelp og bedre sammenheng mellom SFO og skole.

10. Gi tilbud om sommerskole.

Elevenes skoleår reguleres i form av et samlet minstetimetall og et minstetimetall i hvert fag. Timene oppgis samlet som årstimer for hovedtrinnene 1.-7. og 8.-10, og for noen fag for 1.-4. og 5.-7. trinn. For videregående opplæring reguleres timene for hvert trinn. Dette er den tiden kommunene har plikt til å gi, og som elevene har rett til å få.

Kommunene kan gi opplæring ut over dette minstetimetallet, og en del kommuner gjør det. Det kan det enten gjennomføres ved at antall timer utvides for elevene i løpet av den ordinære skoleuka, eller at utvidet opplæring gis til andre tider, eventuelt som en utvidelse av skoleåret. Oslo er en av de kommunene som har gjort gode erfaringer med sommerskole.

Regjeringen arbeider for en utvidet skoledag med bedre læring for alle, men innenfor det ordinære skoleåret.

11. Ta initiativ i fylkene slik at alle videregående skoler har samtaler med elever og foreldre før skolestart. I samtalen fastsettes elevens ambisjoner og målsettinger, og det avtales i hvilken grad foreldrene kan bidra for å nå målene.

Et godt samarbeid mellom hjem og skole er av avgjørende betydning for å følge opp elevene og bidra til motivasjon. Skolen har plikt til å legge til rette for et godt samarbeid med hjemmet og sørge for at samarbeidet kommer i gang. Samarbeidet mellom hjem og skole er også lovfestet i opplæringsloven. Foreldremøter og omfang av disse omtales ikke i lovverk eller læreplanverket, men det er vanlig at skolene avholder foreldremøter en eller to ganger i året.

Det arbeides for å styrke samarbeid mellom hjem og skole i videregående opplæring og mellom ungdomsskolen og videregående skole for blant annet å forebygge frafall. Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG) har fra 1. januar 2009 fått utvidet sitt mandat til å gjelde også for 1. klasse i videregående skole. Målet er å gjøre foreldrene bedre rustet til å være gode samarbeidspartnere for ungdommene i en periode da de skal ta mange valg. FUG har også utarbeidet veiledningsmaterieell for samtaler mellom foreldre og elever.

Da Stortinget sommeren 2008 behandlet lovforslaget om å utvide FUGs mandat, anmodet Stortinget Regjeringen om å: "... snarest utarbeide forslag til bestemmelser som forplikter videregående skole til foreldresamarbeid." På denne bakgrunn har Kunn-

skapsdepartementet i høringsbrev høsten 2008 fremmet et forslag til ny § 13-3d i opplæringsloven som forplikter kommuner og fylkeskommuner til å sørge for samarbeid med foreldre i grunnskolen og i videregående opplæring. Det er i samme bestemmelse foreslått en forskriftshjemmel som kan benyttes til nærmere regulering på området. Det tas sikte på at lovendringsforslaget vil bli behandlet og vedtatt av Stortinget sommeren 2009 og tre i kraft fra kommende skoleår. Det tas sikte på at forskrifter til nærmere regulering av området skal foreligge sommeren 2010.

Dersom skolene legger opp til en samtale enten før eleven begynner i videregående skole eller rett etter skolestart vil dette være et positivt tiltak. Ved overgangen fra ungdomsskolen til videregående opplæring vil det være naturlig at yrkesorientering, mål og forventninger er tema. Det blir imidlertid opp til den enkelte skole/skoleier hvordan dette legges opp.

12. Øke bruken av tolketjenester. Barna skal ikke være foreldrenes tolker.

Forvaltningen har en veiledings- og informasjonsplikt overfor sine brukere. Jeg er opptatt av riktig bruk av tolk i offentlig sektor. Dette innebærer blant annet at offentlige myndigheter har ansvaret for å utvikle god forvaltningspraksis innenfor sine ansvarsområder, herunder rutiner for kvalitetssikring, bestilling og betaling av tolketjenester. Det innebærer også at tolkene som benyttes i offentlig sektor må være kvalifisert for jobben. Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet har laget en veileder om kjøp av tolketjenester til offentlige virksomheter der det framgår at barn ikke må brukes som tolk, i tilfeller hvor det offentlige har et ansvar til å bruke tolk.

For å sikre at det er tilstrekkelig med kvalifiserte tolker til å dekke behovet i offentlig sektor, er det blant annet igangsatt grunnutdanning i tolking ved Høgskolen i Oslo i 30 ulike språk. Det er videre etablert og utviklet et Nasjonalt tolkeregister som skal gi bedre tilgang til kvalifiserte tolker, bidra til kvalitetssikring ved bestilling av tolketjenester og stimulere tolkene til å dokumentere og øke sin kompetanse.

For tiden utredes også forslag til retningslinjer for bruk av kvalifisert tolk og kompetansetiltak for tolkebrukere. Jeg vil avvente utredningen og vurdere de forslag som framkommer der.

13. Ha tiltak for å få flere med minoritetsbakgrunn til å velge pedagogyrker.

Kunnskapsdepartementet har igangsatt tiltak både på institusjons- og individnivå samt et eget senter, og tiltak både som faglærerutdanning for grunnskolen og som førskolelærerutdanning:

Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO) ble etablert 1. januar 2004 med bakgrunn i Regjeringens strategiplan: "*Likeverdige utdanning i praksis! Strategi for bedre læring og større deltakelse av språklige minoriteter i barnehage, skole og utdanning 2004-2009*". Som resultat av et nå avsluttet 4-årig prosjekt, ledet av Høgskolen i Hedmark, er det utviklet en treårig faglærerutdanning for tospråklige. Målgruppen er morsmåls lærere og andre med innvandrerbakgrunn som arbeider i skolen, og som har behov for å komplettere utdanningen sin for å få undervisningskompetanse i ulike fag. Stipend blant annet til de som har tatt denne utdanningen har sikret god rekruttering. I perioden fra 2004 og fram til i dag har ca. 400 studenter vært tatt opp til bachelorstudiet. Evalueringen viser at utdanningen har vært vellykket, og den er nå permanent etablert ved noen av de høgskolene som var med i prosjektet. Tiltaket er omtalt i pkt. 5.10 i St.meld. nr. 11 (2008–2009). Studieplasser ved høgskolene i Oslo, Bergen og Hedmark samt Universitetet i Agder er i dag øremerket fleksibel bachelorutdanning for tospråklige lærere. Disse midlene vil bli vurdert lagt inn i rammene til de aktuelle institusjonene.

I Kunnskapsdepartementets *Strategi for rekruttering av førskolelærere til barnehagen (2007 – 2011)* er ett av tiltakene å rekruttere tospråklige studenter/assistenter til førskolelærerutdanning. Det er opprettet et samarbeidsprosjekt mellom høyskolene i Hedmark, Oslo, Bergen, Dronning Mauds Minne, Vestfold, Nesna, Østfold og Agder som har fokus på å utvikle og gjennomføre ulike tiltak for å øke rekruttering og gjennomstrømming av tospråklige studenter i førskolelærerutdanningen. Generelt vil fokus være på utvikling av fagplaner og ekstratiltak for å støtte de tospråklige studentene, særlig i norskfaget. Ved noen høgskoler vil det være øremerkede studie-plasser til studenter med tospråklig bakgrunn.

14. Utvikle ordningen med Migranorsk (internettbasert norskopplæring).

VOX har ansvar for læremiddelutvikling, faglig og pedagogisk utviklingsarbeid for opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Dette betyr at de skal sørge for at det utvikles relevante undervisningsmetoder og læringsmateriell for opplæring i norsk og samfunnskunnskap. AID har finansiert en HMS-modul til bruk for arbeidsinnvandrere i Norge. Modulen inneholder informasjon for nyansatte og for dem som er på vei inn i arbeidslivet. Sentrale temaer behandles gjennom video, tekst, bilder, interaktive oppgaver og tester. Departementet vurderer fortløpende behovet for nye læremidler. Dersom Migranorsk AS skal få ytterligere midler til utvikling av læremidler må de imidlertid følge vanlig prosedyre for tildeling av midler.

15. Vurdere å utvikle et kompetansedokument som viser den formal- og realkompetanse vedkommende har.

Kunnskapsdepartementet viser til de ordninger som er iverksatt i opplæringsloven og universitets- og høyskoleloven om utstedelse av vitnemål for utdanning. I de samme lover finnes regler for vurdering og verdsetting av realkompetanse innenfor de samme områder.

Kunnskapsdepartementet foreslo i Ot.prp. nr. 83 (2007–2008), på bakgrunn av Brautasetutvalgets forslag, en rekke endringer i universitets- og høyskolelovens bestemmelser om godkjenning av utenlandsk utdanning. Endringene er i hovedsak en videreføring av gjeldende rett og hensikten med endringene er å klargjøre lovbestemmelsene, og tydeligere få frem forskjellen mellom generell godkjenning (godkjenning som likestilt norsk utdanning) gitt av NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen), og faglig godkjenning (godkjenning som gir grunnlag for innpassing i grad eller rett til bruk av norsk gardstittel) gitt av utdanningsinstitusjonene. Endringene i loven trådte i kraft 1. januar 2009.

Det er tatt inn en bestemmelse i loven som sier at NOKUT skal formidle informasjon om institusjonenes vedtak om godkjenning av høyere utdanning og legge til rette for en samordnet nasjonal praksis.

En utfordring med generell godkjenning er der søkere ikke får godkjent sin utdanning fordi det er umulig å verifisere vitnemålene deres/de mangler papirer. Kunnskapsdepartementet er i ferd med å kartlegge ulike løsninger for godkjenning av utenlandsk høyere utdanning for flyktninger med mangelfull dokumentasjon. Departementet vurderer om det bør lages retningslinjer og incentiver som gjør det mer attraktivt for institusjonene å teste eller vurdere kandidater uten verifiserbare papirer.

NOKUT skal opprette et informasjonssenter for godkjenning av utenlandsk utdanning og har fått bevilget 3 millioner kroner til dette i 2009. Som et informasjonsknutepunkt for systemet for godkjenning av utenlandsk høyere utdanning og yrkeskvalifikasjoner, skal det nye senteret ivareta nasjonale oppgaver for opplæring og kompetanseheving. Informasjonssenteret skal gi brukerne korrekt informasjon når det gjelder opptak til studier, godskriving av høyere utdanning og godkjenning som kreves for regulerte yrker. Dette vil igjen føre til at spesielt innvandrere med utenlandsk høyere utdanning vil kunne orientere seg og få sin utdanning godkjent raskere for å komme i arbeid.

NOKUT skal også gi mer supplerende informasjon om utdanningen i godkjenningsbrevet til den enkelte, da dette vil være viktig for å styrke arbeidssøkernes muligheter på arbeidsmarkedet, herunder bidra til å redusere arbeidsgiveres eventuelle skepsis

mot å ansette personer som har utdanning fra utlandet.

Når det gjelder vurdering av realkompetanse i grunnopplæringen, viser vi til at VOX har utarbeidet mal for kompetansedokument som kan nyttes til å dokumentere en persons realkompetanse.

<http://www.vox.no/templates/Common-Page.aspx?id=1698>. Videre kan nevnes at Utdanningsdirektoratet lager og utferdiger kompetansebevisdokumenter. Fylkeskommunen har ansvar for å gi kompetansebevis.

Kunnskapsdepartementet er av den oppfatning at det ikke er nødvendig med noen nye dokumenter, forutsatt at utstedende myndighet følger reglene og har en god praksis. Det er etter Regjeringens syn ikke formålstjenlig å samle all dokumentasjon om en persons kompetanse i ett kompetansedokument.

16. Innføre aktivitetsplikt for de som mottar stønad og som er i stand til å være i aktivitet.

Stortinget vedtok i desember 2008 Regjeringens forslag om å erstatte rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad med en ny midlertidig folketrygdytelse kalt arbeidsavklaringspenger. Her lovfestet det bl.a. krav om at mottakerne skal bidra aktivt i prosessen med å komme i arbeid. Kravene til egenaktivitet skal tilpasses den enkeltes funksjonsnivå. Et viktig formål med ordningen er overgang til arbeid. Det vil kun unntaksvis være aktuelt å fritta mottaker fra kravet om at vedkommende selv skal bidra aktivt med sikte på å komme i eller tilbake til arbeid. Det nye regelverket skal etter planen tre i kraft 1. mars 2010.

Jeg viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Martin Engset, Per-Kristian Foss, Svein Flåtten og Sonja Irene Sjøli om å innføre aktivitetsplikt for mennesker som mottar økonomisk sosialhjelp, jf. dokument 8:6(2008–2009) og Innst. S. nr. 126 (2008/2009). Forslaget ble behandlet i Stortinget 3. februar i år, og ble ikke bifalt.

Når det gjelder kvalifiseringsprogram med tilhørende stønad er selve formålet med ordningen å bidra til at flere som er avhengige av sosialhjelp over tid kommer i arbeid gjennom tettere og mer forpliktende bistand og oppfølging fra arbeids- og velferdsforvaltningen. Kommuner der det er etablert NAV-kontor har plikt til å tilby programmet. Det er ikke en plikt for den enkelte til å delta i programmet, men kommunen kan ut fra gjeldende bestemmelser i sosialtjenesteloven kreve at den enkelte utnytter alle muligheter for å forsørge seg selv. Dette vil kunne inkludere søknad om deltagelse i kvalifiseringsprogrammet. Å unnlate å søke vil kunne føre til redusert sosialhjelp. Etter min vurdering er det ikke behov for å innføre en aktivitetsplikt ut over dette på området.

17. At Nav lokalt sammen med arbeidsgiverne skal sette inn tiltak for å heve kompetanse til de som nå er i arbeidslivet, slik at de ikke blir taperne når arbeidsmarkedet snur.

Arbeids- og velferdsetaten kan tilby ulike former for opplæring til ansatte som er i en utsatt arbeidssituasjon slik at de kan bli i stand til å beholde arbeidet. Denne opplæringsinnsatsen er trappet opp i forbindelse med at ledigheten nå øker. NAV kan tilby både bedriftsintern opplæring og arbeidsmarkedsopplæring til ansatte som står i fare for å falle ut av arbeidslivet eller er i en usikker sysselsettingssituasjon og som har behov for kvalifisering. Opplæringsinnsatsen framover vil både være rettet mot ansatte og ledige. Kvalifiseringstiltak har vært, og kommer til å være, det mest sentrale arbeidsmarkedstiltaket rettet mot utsatte grupper på arbeidsmarkedet. Det gjøres også løpende vurderinger av behovet for endringer i regelverket for opplæringstiltakene for å imøtekomme kravene til kompetanse i arbeidsmarkedet.

18. Stimulere gründerlysten. Skreddersy opplæring og tiltak spesielt mot innvandrere.

Forslaget er i tråd med St.meld. nr. 7 (2008–2009) Et nyskape og bærekraftig Norge. I meldingen pekes det på at visse grupper innvandrere kan ha særlige utfordringer når de skal etablere egen bedrift og at det i dag finnes få målrettede tilbud om etablererveiledning som tar hensyn til denne gruppens spesielle behov. Regjeringen har støttet forsøksvirksomhet for å få mer kunnskap om tiltrettelegging for etableringsvirksomhet for innvandrere. Resultatene vil foreligge i 2009 og IMDi har ansvar for oppfølging av dette forsøket. På bakgrunn av erfaringene man gjør seg, vil Arbeids- og inkluderingsdepartementet, i samarbeid med andre instanser vurdere behovet for en permanent ordning.

19. Utvide "Ny-sjanse"-programmet til å gjelde hele landet.

Ny sjanse retter seg mot innvandrere med flere års botid i landet som på grunn av manglende tilknytning til arbeidslivet er avhengig av sosialhjelp. De 12 kommunene med størst innvandrerbefolkning og kommuner med NAV-kontor har kunnet søke om prosjektmidler. Etter at Ny sjanse startet opp er kvalifiseringsprogrammet lovfestet i sosialtjenesteloven, og retter seg mot personer i yrkesaktiv alder med vesentlig nedsatt arbeids- og inntektsevne og ingen eller svært begrensede ytelser til livsopphold etter folketrygdloven eller arbeidsmarkedsloven. Dette omfatter også personer som tilhører målgruppen for Ny sjanse. Innen utløpet av 2010 skal alle kommuner ha

etablert et NAV-kontor, og målgruppen for Ny sjanse vil dermed kunne få et tilbud om deltakelse i kvalifiseringsprogrammet som i likhet med Ny sjanse bygger på grunnprinsippene fra introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere.

Fra 2009 dreies Ny sjanse til å rettes inn mot utvalgte landgrupper med særlig høy arbeidsledighet eller lav sysselsetting. Kvinner fra disse landgruppene vil være en hovedmålgruppe.

20. At lokale tillitsvalgte tar initiativet til en debatt i næringslivet om holdninger til arbeidstakere med minoritetsbakgrunn.

Det er ikke bare staten og kommunene som må bidra for å få til god integrering av innvandrere. Det er også viktig at frivillige organisasjoner, arbeidsgiverorganisasjoner, fagforeninger og tillitsvalgte engasjerer seg. Arbeids og inkluderingsministeren tok på denne bakgrunn i 2007 et initiativ overfor "Arbeidslivspolitisk råd" for å få organisasjonene i arbeidslivet til å engasjere seg sterkere i arbeidet med å rekruttere og inkludere personer med innvandrerbakgrunn i arbeidslivet. Initiativet har nå gitt resultater. Etter forslag fra partene har regjeringen bl.a. iverksatt tre konkrete samarbeidsprosjekter gjennom et "Mangfoldsløft" for rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn i Skien/Grenland, Fredrikstad og Søndre Nordstrand i Oslo. Samarbeidet har også resultert i at det nylig er åpnet en ny nettportal www.mangfoldsportalen.no som er et hjelpemiddel for arbeidstakere og tillitsvalgte i arbeidet med å rekruttere og inkludere personer med innvandrerbakgrunn i arbeidslivet. Regjeringen vil fortløpende vurdere nye tiltak som kan bidra til at tillitsvalgte og arbeidsgivere engasjerer seg i arbeidet med å integrere og inkludere personer med innvandrerbakgrunn i arbeidslivet.

21. Innføre trygdeordninger som stimulerer til arbeid.

Jeg viser til spørsmål 16 og den foreslåtte ordningen med arbeidsavklaringspenger som etter planen trer i kraft 1. mars 2010. Det nye regelverket legger til rette for tidligere og tettere oppfølging av mottakeren og dermed for at flere raskere skal komme tilbake i arbeid eller i arbeidsrettet aktivitet. Det blir bl.a. stilt krav om at mottakerne skal bidra aktivt i prosessen med å komme i arbeid og det skal fastsettes oppfølgingstidspunkter der Arbeids- og velferdsetaten sammen med mottakeren bl.a. skal vurdere om personen har den ønskede framdriften mot målet om å komme i arbeid.

22. *Åpne for at alle frivillige foreninger som jobber med integrering skal kunne få støtte, ikke bare innvandringsorganisasjoner.*

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har flere tilskuddsordninger til frivillig sektor under kap 651, post 71 Tilskudd til innvandrerorganisasjoner og annen frivillig virksomhet. Også organisasjoner som ikke er innvandrerorganisasjoner kan søke om, og motta støtte fra disse ordningene. I tillegg til tilskudd til landsdekkende organisasjoner gis det tilskudd til lokale innvandrerorganisasjoner og til frivillig virksomhet i lokalsamfunn. Ordningen er todelt, og gjelder støtte til drift av lokale innvandrerorganisasjoner og støtte til frivillig virksomhet i lokalsamfunn som bidrar til deltakelse, dialog og samhandling. Her kan alle typer frivillige organisasjoner søke støtte, ikke bare innvandrerorganisasjoner.

Det gis også tilskudd til frivillige organisasjoners holdningsskapende og forebyggende arbeid mot tvangsekteskap. Målgruppen for dette tilskuddet er primært eksisterende nasjonale og andre frivillige organisasjoner med kompetanse og nettverk i aktuelle miljøer.

Videre gis det tilskudd til informasjons- og veiledningstiltak rettet mot innvandrere. Under denne ordningen kan frivillige organisasjoner som gir målrettet informasjon og veiledning til innvandrere motta støtte. Formålet er å utvikle nettverk og styrke deltakelsen i lokalsamfunnet samt å bistå i formidling

av kunnskap om rettigheter og plikter, og lover og regelverk i det norske samfunn.

23. *Innføre opplæringsprogram for innvandrere i forlengelsen av introduksjonsordningen, der disse etter norsk-, samfunns- og arbeidslivsopplæring kan fortsette direkte inn i opplæring som for eksempel helsefagarbeidere.*

Formålet med introduksjonsprogrammet er blant annet å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkeslivet. En evaluering gjort av Fafo og ISF fra desember 2007 viser at introduksjonsprogrammet har en positiv effekt i forhold til overgang til arbeid eller ordinær utdanning. Tall fra SSB viser at 65 prosent som gikk ut av introduksjonsordningen i 2006 var sysselsatt eller under utdanning i november 2007.

Regjeringen vil fortsatt ha fokus på å oppnå enda bedre resultater av introduksjonsprogrammet. Men på bakgrunn av de gode resultatene introduksjonsprogrammet har gitt så langt mener jeg det ikke er behov for å etablere et nytt opplæringsprogram i forlengelsen av introduksjonsprogrammet.

Jeg vil i den sammenheng vise til at det ifølge introduksjonsloven kan, og skal, gjøres individuelle tilpasninger i den enkeltes program på bakgrunn av den enkeltes forutsetninger. I særlige tilfeller kan det gis introduksjonsprogram for inntil tre år.

